

Debata: "Dokąd zmierza polska ekonomia? Wokół książki „Paradoksy ekonomii. Rozmowy z polskimi ekonomistami” (PTE w Warszawie, 27 marca 2017 r.)

Kapitalizm na rozdrożu

– Polska była bardzo pilnym uczniem w neoliberalnej klasie – ocenia prof. Ryszard Bugaj, zauważając, że w tej polityce posunęliśmy się dalej niż inne kraje, np. komercjalizując ubezpieczenia społeczne. Jednak po kryzysie 2008 roku, następuje odwrót od neoliberalizmu a w Polsce próbuje się realizować model „etatystyczno-narodowy”. O kryzysie dotychczasowych rozwiązań w gospodarce i nowych kierunkach rozmawiano w czasie debaty w PTE.

Inspiracją do spotkania w siedzibie PTE była publikacja: „Paradoksy ekonomii. Rozmowy z polskimi ekonomistami” pod redakcją naukową Grzegorza Konata i Tadeusza Smugi. Jak powiedział prof. Tadeusza Smuga, książka jest dorobkiem projektu badawczego, który realizowany był w latach 2014-2016 w Zakładzie Konkurencyjności Przedsiębiorstw Instytutu Badań Rynku Konsumpcji i Koniunktur pn. „Identyfikacja polskich ekonomistów akademickich ze szkołami ekonomicznymi”. Aby zbadać poglądy naukowców, przeprowadzono od 19 czerwca do 20 sierpnia 2015 r. ankietę internetową, na którą odpowiedziało ponad 300 osób, a następnie przeprowadzono wywiady z 20 teoretykami ekonomii.

– Ankieta pokazała, że w Polsce dominującym kierunkiem (...) ekonomicznym jest nowa ekonomia instytucjonalna i to było dla nas zaskoczenie – mówił prof. Tadeusz Smuga. – Ponad 30% (badanych) w naszej próbie zadeklarowało się, że interesuje się nową ekonomią instytucjonalną, na drugim miejscu była nowa ekonomia klasyczna, a potem nowa ekonomia keynesowska.

Jednym z pytań ankiety, było pytanie o wkład polskiej ekonomii do ekonomii światowej. – Opinie na temat polskich nauk ekonomicznych, ich jakości merytorycznej są druzgocące, 55% respondentów określiło wkład polskiej ekonomii do ekonomii światowej jako mały, 16% jako żaden, 23% jako średni, zaledwie 6% oceniło wkład naszych współczesnych nauk ekonomicznych do ekonomii światowej jako duży i bardzo duży – mówił Grzegorz Konat.

Prof. Bugaj podniósł problem kryzysu ekonomii neoliberalnej. – Dwie, trzy dekady powojenne były całkowicie zdominowane przez wyobraźnię ukształtowaną przez Keynesa

– mówił prof. Bugaj. Jak zauważył, w latach 70–tych doszło do kryzysu tego modelu. – Ten model został odrzucony, może w praktyce nie tak wcale konsekwentnie, odrzucony, ale z całą pewnością zarówno środowiska ekonomiczne, jak i świat polityki, chociaż z pewnym ociąganiem zaakceptowały zrab poglądów, który dzisiaj nieraz się określa jako neoliberalizm – ocenił.

– Nowy konsensus lat 80-tych i lat 90-tych zawładnął wyobraźnią, to znaczy zawładnął wyobraźnią w tym sensie, że sprzeciw miał charakter dysydencki, że wszyscy uznali, że właściwie teoria ekonomii osiągnęła pewnego rodzaju dojrzałość i że formułuje tezy i oceny, które są jak gdyby ostateczne, że nic się tutaj zdarzyć nie może takiego co spowoduje, jakąś zasadniczą zmianę, zasadniczą rewolucję – mówił prof. Bugaj. Według niego neoliberalizm przetrwał małe kryzysy, jak ten z 1997 roku, ale już nie dużego kryzysu 2008 r. – Kryzys 2008 roku wstrząsnął zarówno życiem praktycznym, ekonomicznym, jak i wstrząsnął myśleniem o sprawach gospodarczych – zaznaczył prof. Ryszard Bugaj.

– Myślę więc, że żyjemy w takiej epoce (...), w której musi się skryształizować nowy konsensus – ocenił prof. Bugaj. – Wchodzimy w fazę większej nieokreśloności tego jak może być kształtowana polityka gospodarcza, jaki może być wybór wersji (...) demokratycznego kapitalizmu, bo przy całej awanturniczości tego myślenia przyjąłbym, że alternatywy dla demokratycznego kapitalizmu szeroko rozumianej to nie ma, czy nam się to podoba, czy nie, ale nie ma tej alternatywy – zaznaczył.

Jak zauważył prof. Bugaj, również Polska stoi przed wyborem nowej drogi w gospodarce, wskutek wyczerpania się rozwiązań neoliberalnych. – Polska była (...) bardzo pilnym uczniem w neoliberalnej klasie – mówił prof. Ryszard Bugaj. – Startowała z pewnego punktu wyjścia odległego bardzo od zaleceń, więc trzeba liczyć przede wszystkim drogę jaką przebyła, a niekoniecznie rezultat na końcu którego się znajdujemy, ale po tej drodze posuwała się szybko i z wielką determinacją i są takie dziedziny, gdzie posunęła się dalej niż zrobili to inni, na przykład jeśli chodzi o szeroko rozumianą prywatyzację i komercjalizację sfery społecznej, ubezpieczeń społecznych, służby zdrowia – podkreślił prof. Bugaj.

Według prof. Bugaja, w obecnej sytuacji możliwy jest wybór między neoliberalizmem, zreformowanym modelem socjaldemokratyczno-keynesowskim oraz modelem etatystyczno-narodowym. Mówiąc o ostatnim z modeli prof. Bugaj, zauważył, iż istnieje oczekiwanie przeciwstawienia się globalizacji, m.in. w taki sposób, że gospodarka powróci

do właścicieli narodowych. Jednocześnie wyraził wątpliwość, do co takiej możliwości w praktyce.

Donosząc się do wyboru drogi w gospodarce, prof. Bugaj postulował: – Potrzebna nam jest duża debata i ta debata musi być zakorzeniona nie tylko w problematyce wąsko gospodarczej, nie tylko w problematyce społeczno-gospodarczej, ale ona musi być zakorzeniona także w wyborach politycznych – podkreślał.

Prof. Jerzy Osiatyński, szkołę neoliberalną w ekonomii ocenił, jako „oderwaną od rzeczywistości”. Według niego centralnym problemem obecnej polityki gospodarczej powinno być pełne zatrudnienie. Na rozwiązanie czekają też problemy wynikające z globalizacji. – W warunkach globalizacji mamy międzynarodowe korporacje (...), a rządy są krajowe i nie ma rządu światowego, który mógłby stać po drugiej stronie, i zapewnić równowagę, która skądinąd jest potrzebna, żeby normalnie funkcjonował mechanizm rynkowy – mówił prof. Jerzy Osiatyński.

Apelował także: Potrzeba zakotwiczenia naszego myślenia, jako teoretyków ekonomii i praktyków polityki gospodarczej, w historii i naukach behawioralnych. Niewątpliwie jest coś co jest, moim zdaniem, wyzwaniem dla dalszego rozwoju nauk ekonomicznych w Polsce – podsumował prof. Osiatyński.

W debacie uczestniczyli: prof. dr hab. Elżbieta Mączyńska, prezes PTE; dr Tadeusz Smuga, prof. Instytutu Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur; prof. dr hab. Ryszard Bugaj, Instytut Nauk Ekonomicznych PAN; prof. dr hab. Jerzy Osiatyński, Instytut Nauk Ekonomicznych PAN. Dyskusje poprowadził: Grzegorz Konat, Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur.

Oprac.: Robert Grzesiński, r.grzesinski@poczta.fm